

ОБРАЗОВАНИЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2018/2019 ГОДИНА

Основните резултати от проведените от Националния статистически институт (НСИ) годишни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции, показват, че:

- През учебната 2018/2019 година в детски градини са записани 218.8 хил. деца, или с 1.0% по-малко в сравнение с предходната година.
- Завършилите средно образование през 2018 г. в общообразователни и професионални гимназии са съответно 26.5 хил. и 23.0 хил. ученици.
- Записаните в различните степени на висшето образование за академичната 2018/2019 година са 229.5 хиляди.
- Към 31.12.2018 г. за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ у нас се обучават 6 467 лица, от които 504 чужди граждани.

Предучилищно образование

Към 1.12.2018 г. в страната функционират 1 834 самостоятелни детски градини с директор. В тях са записани 218.8 хил. деца, от които 113.0 хил., или 51.6%, са момчета. В сравнение с предходната година броят на децата намалява с 1.0% (фиг. 1).

Обхватът на децата в това образователно ниво, изчислен чрез груповия нетен коефициент на записване¹, за учебната 2018/2019 година, е 78.4% и остава непроменен спрямо миналата учебна година.

Средният брой деца в една детска градина за страната е 119, като за градовете е значително по-голям - 154, а за селата - 62. Една група се формира средно от 24 деца, съответно 25 в градовете и 20 в селата.

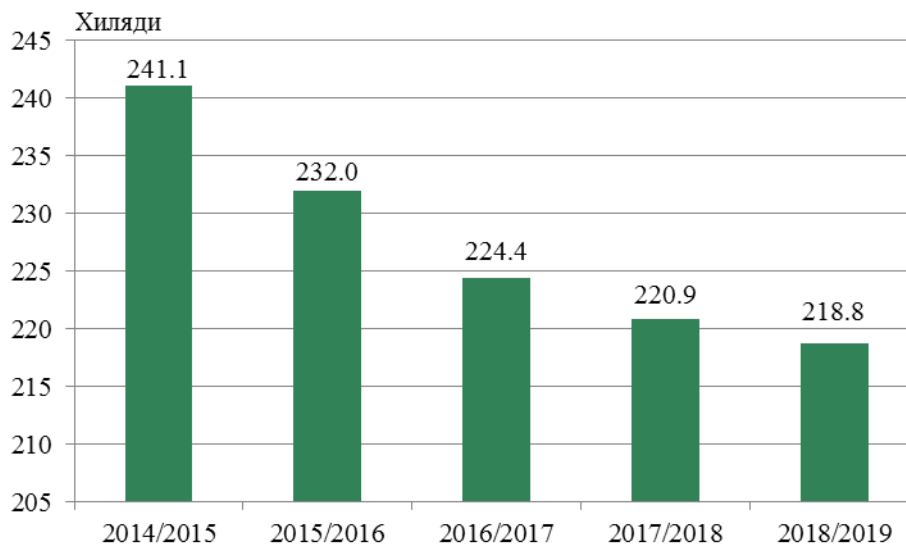
Педагогическият персонал, зает в детските градини, е 19.8 хил. и в сравнение с предходната учебна година се увеличава със 182 души, или с 0.9%. Детските учители са 18.5 хил., или 93.7% от педагогическия персонал.

През учебната 2018/2019 година в страната функционират 101 лицензирани частни детски градини, или с 3 повече от предходната година. Те са посещавани от 4 606 деца, или 2.1% от записаните в детските градини.

¹ Груповият нетен коефициент на записване на децата в детските градини се изчислява в проценти като отношение на броя на децата в детските градини във възрастовата група 3 - 6 години към броя на населението в същата възрастова група.

Фиг. 1. Деца в детските градини

Общо образование

Към 1.10.2018 г. учебни занятия се водят в 1 955 общообразователни училища¹, от които 131 начални, 1 173 основни, 68 обединени, 115 гимназии и 468 средни училища. В сравнение с предходната година общообразователните училища намаляват с 14 поради закриване или преобразуване. Учениците са 581.3 хил., от които 86.1 хил. са записани в училища в селата. В една паралелка в дневните общообразователни училища се обучават средно по 21 ученици.

През учебната 2017/2018 година 16.3 хил. ученици са напуснали общообразователните училища, от които 13.9 хил. са се обучавали в основното образование. Най-голям е относителният дял на учениците, които са заминали в чужбина - 7.5 хил., или 46.1%, следван от дела на напусналите по семейни причини - 6.5 хил., или 39.6%, и на напусналите поради нежелание да учат - 8.8%.

През 2018 г. основно образование в общообразователните училища са завършили 71.8 хил., а средно образование - 26.5 хил. ученици.

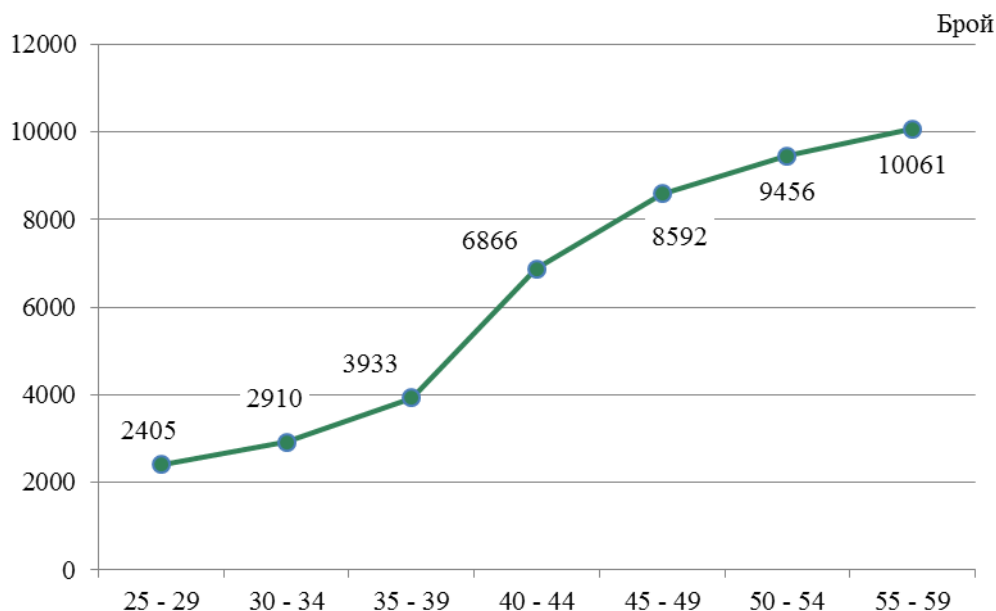
Относителният дял на децата в общообразователните училища, изучаващи чужди езици в началните класове (I - IV), е 85.2%, като от тях най-голям е делът на изучаващите английски език - 91.9%.

Учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в общообразователните училища през учебната 2018/2019 година са 50.8 хиляди. От тях 94.4% са със завършена образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“, 4.9% са завършили „професионален бакалавър“ или еквивалентна в миналото степен и 0.7% са със средно образование. В учителската професия преобладават жените, които съставляват 85.4% от общия брой на учителите.

¹ Вкл. българските училища в чужбина, финансирани от държавата.

Фиг. 2. Преподаватели в общообразователните училища по възрастови групи през 2018/2019 година

Към 1.10.2018 г. в страната функционират 78 частни общообразователни училища, от които 4 начални, 31 основни, 18 гимназии и 25 средни училища. В тях са записани общо 10 113 ученици, или 1.7% от общия брой на учениците в общото образование.

Професионално образование и обучение

Професионалното образование и обучение през учебната 2018/2019 година се осъществява в 21 училища по изкуствата, 25 спортни училища, 359 професионални гимназии и 25 професионални колежа с прием след средно образование. Общият брой на учащите в тях е 136.2 хиляди.

В професионалното образование преобладават момчетата, които са 60.1% от общия брой на учениците в тази образователна степен.

През 2018 г. средно образование в училищата по изкуствата, спортните училища и професионалните гимназии с диплома са завършили 23.0 хил. души. Степен на професионална квалификация по съответните програми е придобита от следния брой учащи:

- 530 ученици са получили първа степен професионална квалификация в професионалните паралелки.
- Втора и трета степен професионална квалификация през 2018 г. са придобили съответно 2.5 хил. и 13.4 хил. ученици.
- 783 ученици са придобили четвърта степен професионална квалификация в професионалните колежи с прием след завършено средно образование.

При завършилите програми за придобиване на трета степен професионална квалификация най-висок е относителният дял на учениците, изучавали специалности в областите¹ „Технически науки и технически професии“ - 25.0%, следван от този на учениците в „Стопански науки и администрация“ - 21.3%.

При завършилите програми за придобиване на четвърта степен професионална квалификация водещи са областите „Сигурност и безопасност“ - 73.3%, и „Стопански науки и администрация“ - 15.7%.

През учебната 2018/2019 година 1 073 ученици се обучават в 33 частни професионални гимназии и частни професионални колежи с прием след средно образование, което е 0.8% от всички ученици в професионалното образование.

През настоящата учебна година учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в професионалното образование са общо 11.7 хил., като 94.7% от тях са с придобити образователно-квалификационни степени „бакалавър“ или „магистър“.

В програми за професионално обучение срещу заплащане за придобиване на степен на професионална квалификация в центрове за професионално обучение, професионални гимназии и професионални колежи са записани 20.5 хил. лица на възраст 16 и повече години. По степени на професионална квалификация разпределението им е: първа степен - 9.1 хил., втора степен - 6.2 хил., трета степен - 5.1 хил., и четвърта степен - 58 души.

Висше образование

През учебната 2018/2019 година общият брой на студентите в България, записани в четирите образователно-квалификационни степени „професионален бакалавър“, „бакалавър“, „магистър“ и „доктор“, е 229.5 хил., което е с 6.9 хил., или с 2.9%, по-малко в сравнение с предходната учебна година.

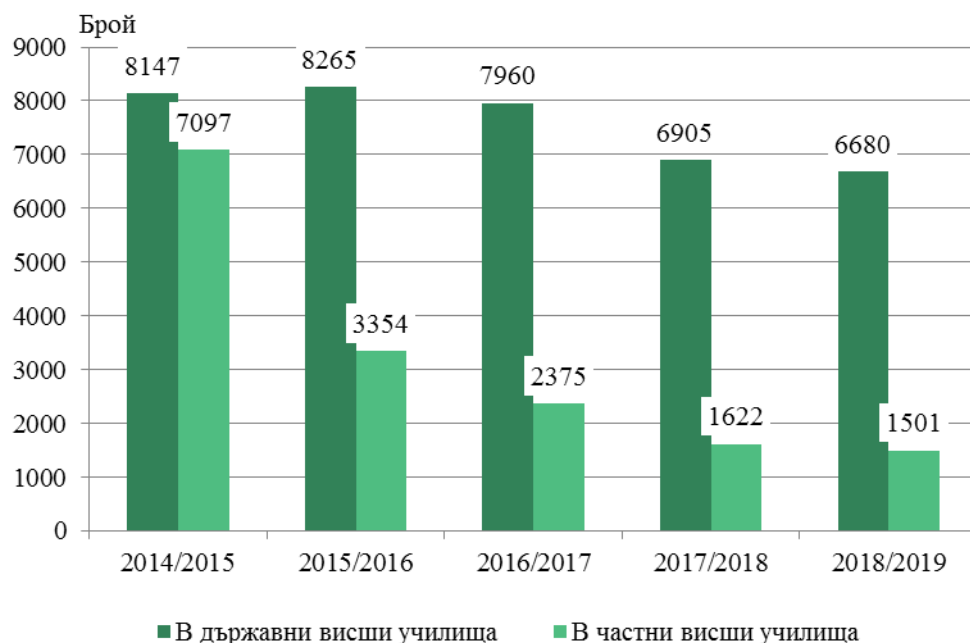
Колежи (образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“)

През учебната 2018/2019 година за придобиване на образователно-квалификационна степен (ОКС) „професионален бакалавър“ в коледите се обучават 8 181 студенти, като спрямо предходната година техният брой намалява с 346 души, или с 4.1%. От общия брой студенти в тази образователно-квалификационна степен 1 501 души, или 18.3%, са записани в частни колежи (фиг. 3).

¹ За професионалното образование и обучение областите на образование са представени според Списъка на професиите за професионално образование и обучение (утвърден със Заповед № РД 09-413/12.05.2003 г. на министъра на образованието и науката).

Фиг. 3. Студенти в колежи

Преподавателите в колежите са 692, от които на основен трудов договор са 321, или 46.4%.

През 2018 г. ОКС „професионален бакалавър“ са придобили 1 869 студенти, от които жените са 59.1%. Най-голям е броят на дипломираните по специалности в следните области на образованието¹:

- „Здравеопазване“ - 665 души;
- „Персонални услуги“ - 332 души;
- „Технически науки и технически професии“ - 297 души;
- „Бизнес и администрация“ - 295 души;
- „Образование“ - 103 души.

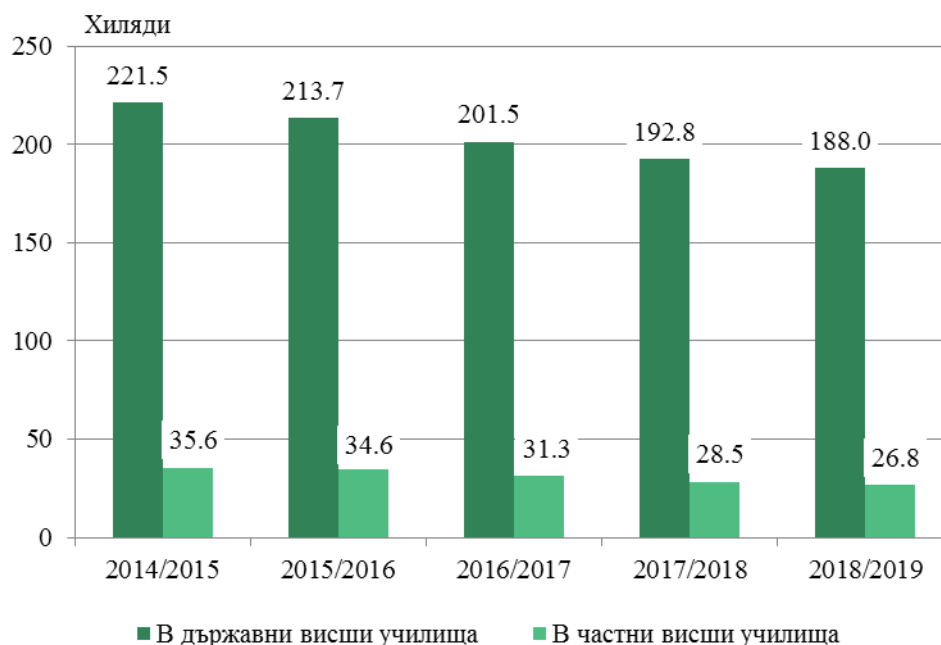
Университети и специализирани висши училища (образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“)

През учебната 2018/2019 година за придобиване на образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“ в университетите и специализираните висши училища се обучават 214.8 хил. души, като спрямо предходната година техният брой намалява с 6.4 хил., или с 2.9%. В частни учебни институции се обучават 26.8 хил. студенти, или 12.5% от записаните в ОКС „бакалавър“ и „магистър“ (фиг. 4).

¹ Съгласно Класификация на областите на образование и обучение (КОО - 2015, ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 година).

Фиг. 4. Студенти в университети и специализирани висши училища

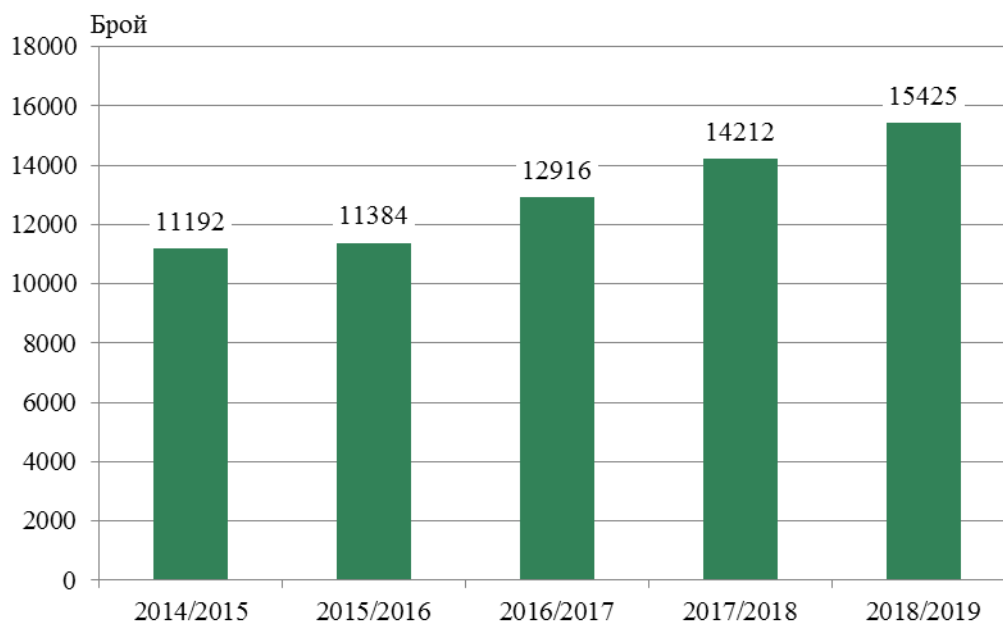

През учебната 2018/2019 година студентите - български граждани, са 199.4 хил., или 92.8% от всички студенти в университети и специализирани висши училища, и в сравнение с предходната година техният брой намалява със 7.6 хил., или с 3.7%. Чуждестранните студенти са 15.4 хил., което е с 8.5% повече спрямо миналата учебна година и с 37.8% повече спрямо учебната 2014/2015 година (фиг. 5).

Най-голям е броят на чуждестранните студенти от Гърция - 24.6%, следват тези от Обединеното кралство - 15.3%, Германия - 8.9%, Турция - 7.9%, и Украйна - 5.8% от общия брой чуждестранни студенти.

Фиг. 5. Студенти чужденци в университети и специализирани висши училища

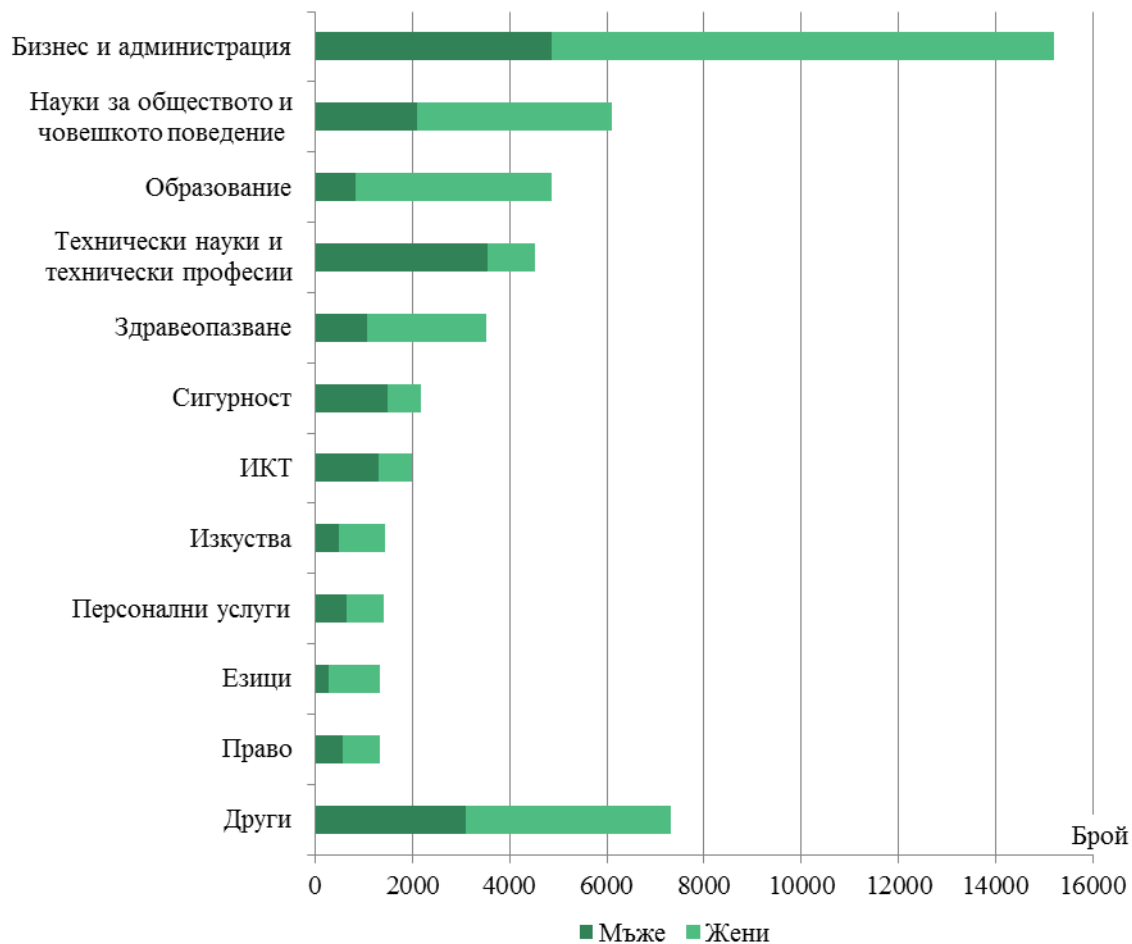

През 2018 г. в университетите и специализираните висши училища в страната са се дипломирали 51.2 хил. души, от които придобилите ОКС „бакалавър“ са 27.8 хил., а ОКС „магистър“ - 23.4 хиляди.

Броят на дипломираните е най-висок в областите на образование „Бизнес и администрация“ - 15 204 души, „Науки за обществото и човешкото поведение“ - 6 113 души, и „Образование“ - 4 875 души. Наблюдават се различия при дипломираните в областите на образование по пол (фиг. 6).

Фиг. 6. Дипломирани в университети и специализирани висши училища по области на образованието и пол през учебната 2018 година

През учебната 2018/2019 година преподавателите в университетите и специализираните висши училища са 21.1 хил. души, от които жените са 50.0%. На основна работа са 13.2 хил., или 62.5% от преподавателите.

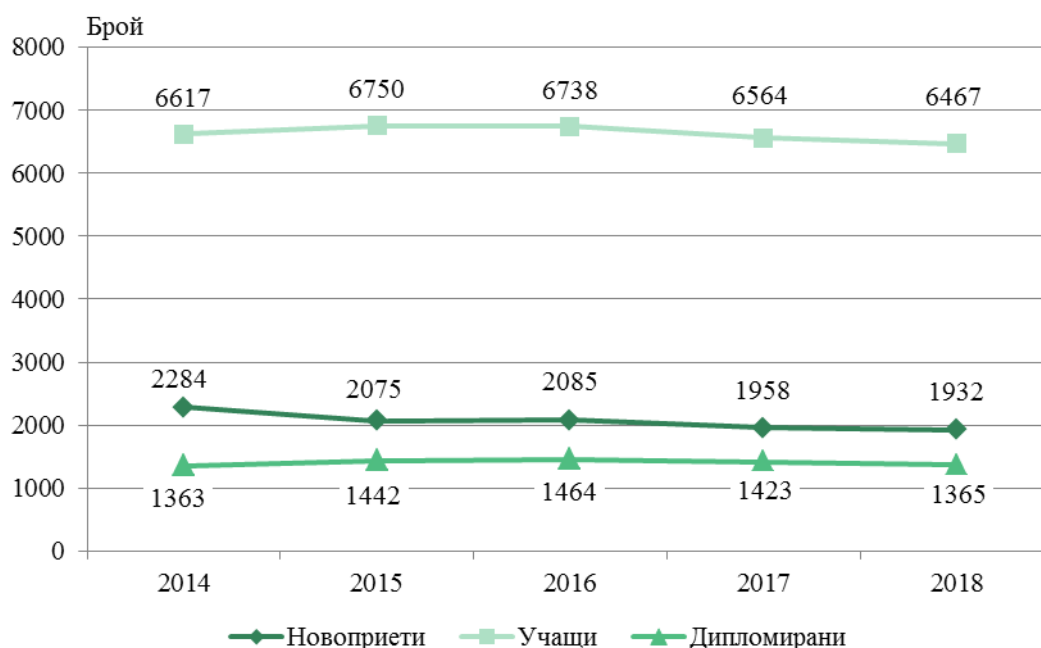

Образователна и научна степен „доктор“

Към 31.12.2018 г. у нас се обучават общо 6 467 докторанти. В сравнение с предходната 2017 г. броят им намалява с 97 души, или с 1.5% (фиг. 7).

Фиг. 7. Новоприети, учащи и дипломирани докторанти

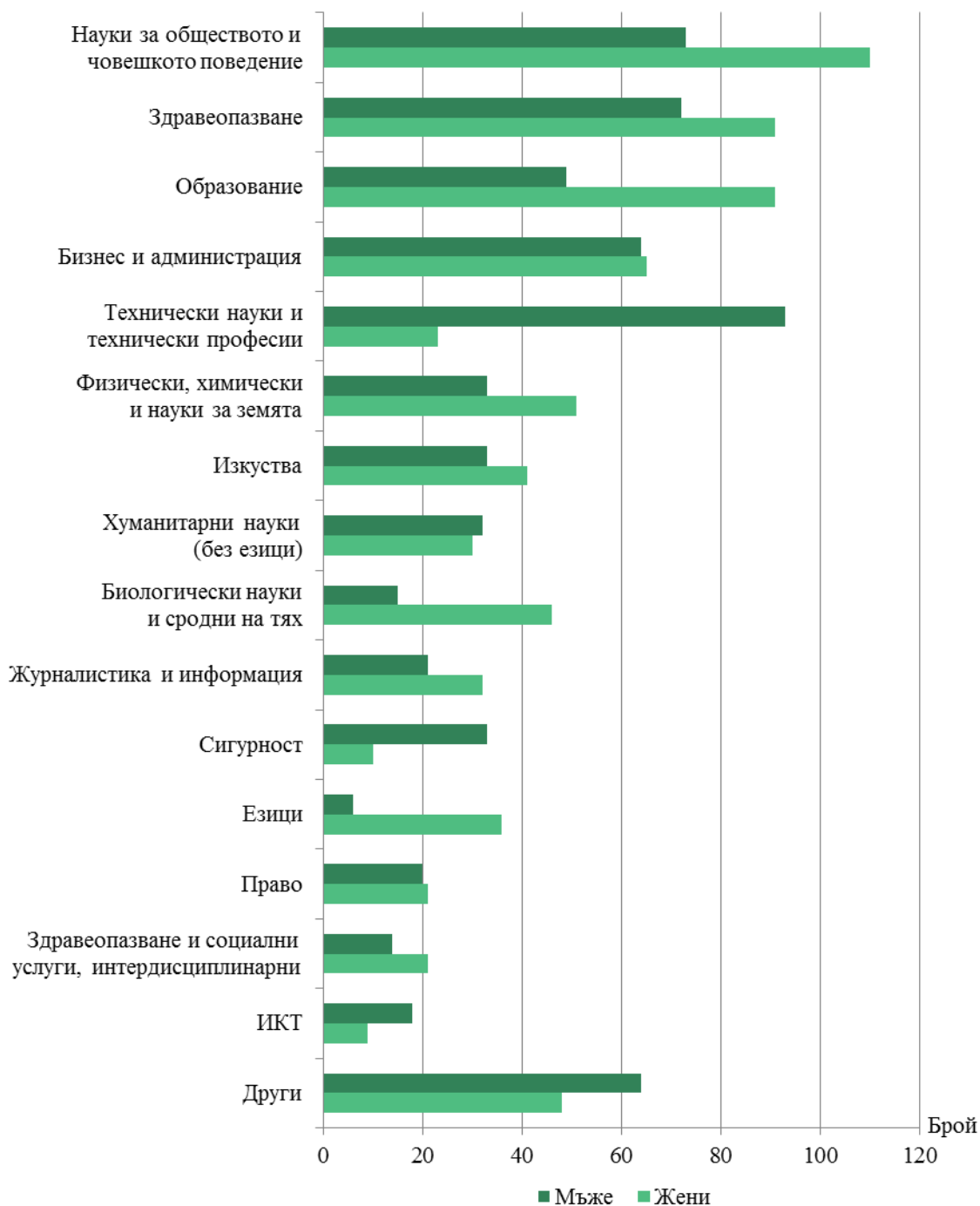
Чуждестранните докторанти са 504, или 7.8% от общия брой. Най-висок е дялът на тези от Гърция - 24.0%, следвани от докторантите от Израел (10.5%) и Косово (7.1%).

В частни институции са зачислени 3.9% от докторантите, като от тях 103 души, или 40.4%, са чужденци.

През 2018 г. образователна и научна степен „доктор“ са придобили 1 365 души, от които 725, или 53.1%, са жени. Наблюдават се съществени различия в структурата на дипломираните мъже и жени по области на образование (фиг. 8).

Фиг. 8. Дипломирани докторанти по области на образованието и пол през 2018 година

Методологични бележки

Статистиката на образованието е изградена на базата на Регламент № 452 от 2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО) - ревизия 2011 г. (ISCED 2011), и съпътстващите я методически ръководства.

МСКО е създадена да служи като рамка за класифициране на образователни дейности в определени програми и свързаните с тях квалификации в международно признати категории. Основните понятия и определения на ISCED са планирани да бъдат международно валидни и съпоставими в пълния обхват на образователните системи. Класификацията се основава върху три компонента: международно одобрени понятия и определения, класификационни системи и картографиране на образователни програми и свързаните с тях квалификации в страните по света.

Националният статистически институт провежда ежегодни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции.

Образователни институции са тези, които директно провеждат обучение по образователни програми с учаци в организирани класове (групи) на място или чрез дистанционна форма на обучение. Провежданите в тях програми водят до придобиване на степен на образование и/или степен на професионална квалификация. Неформалното образование и самостоятелното обучение не попадат в обхвата на образователната система според използваните дефиниции на МСКО 2011.

Чрез своите изследвания НСИ се стреми да установи броя на учащите в системата на образованието към определена дата на наблюдение. На тази основа се изчислява международно възприетият показател „степен на участие на населението в образователната система“ като относителен дял на записаните ученици от определена възрастова група към броя на постоянното население на страната от същата възрастова група.

Повече информация и данни за статистиката на образованието могат да бъдат намерени на сайта на НСИ (<http://www.nsi.bg>), раздел „Образование и учене през целия живот“, както и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=42).